
ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน*
A STUDY OF THE STATE OF PARTICIPATORY NETWORK ADMINISTRATION OF
THE ROYAL AWARDED BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

[1]ราตรี รัตนโสภะ Ratee Rattanasopha, [2]สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai,

[3]พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวาทโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

[1] [2] [3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: rate.rat@mu.ac.th

Article Received: February 01, 2020, Revised: February 15, 2020, Accepted: March 08, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยด้วยการศึกษาเอกสารและการใช้แบบสอบถามผู้บริหารและครูโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวมและในรายด้านมีระดับการบริหารแบบเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม และความร่วมมือในการขยายเครือข่าย

คำสำคัญ: การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม, การสื่อสาร, เครือข่าย, โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ABSTRACT

This research article aimed to study the current state of participatory network administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented School. The research methodology was the study of documents and the use of questionnaires for 176 administrators and teachers of the Royal Awarded Buddhist Oriented School. The research instruments were questionnaires and data were analyzed using basic statistics, such as percentage, mean and standard deviation and it was presented in a tabular form with captions. The results showed that the overall and in each aspect of the current condition of the participatory network administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented School was at high level, namely having a common purpose, member participation, participatory administration, participation in the exchange of knowledge, communication to develop participation and cooperation in expanding the network.

Keywords: Participatory Network Administration, Communication, Network, Royal Awarded Buddhist Oriented Schools

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบการศึกษาแนวพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษา การเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริงตามหลักพุทธธรรม โดยจัดการศึกษาเป็นระบบที่ชัดเจน ผ่านการดำเนินงานในด้านวิถีพุทธ ที่เรียกว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆ ในวงกว้างต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5) โดยโรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการเป็นโรงเรียนที่สอนและฝึกให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ถ้าทำอย่างจริงจังต่อเนื่องผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ กาย (กายภาวนา) สังคม (ศีลภาวนา) จิต (จิตภาวนา) และปัญญา (ปัญญาภาวนา) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

โรงเรียนวิถีพุทธมีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนาการจัดสภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ คือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม เป็นต้น 2) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียนต่างๆ 3) ด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู เป็นต้น 5) ด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ ดังเช่น การจัดด้านกายภาพ ควรเป็นธรรมชาติ สภาพชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธาและศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะเป็นไปตามคุณค่าแท้ด้านการเรียนการสอน บูรณาการพุทธธรรมในการจัดเรียนรู้ชัดเจน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์เอื้ออาทร เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ส่งเสริมทั้งวัฒนธรรมเมตตา และวัฒนธรรมแสงปัญญา เป็นต้น (คณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา, 2557) ตรงกับที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) ได้กล่าวว่า การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น นั่นคือ การที่เรารู้จักประมาณในการบริโภคปัจจัย 4 คือ การกินอยู่อย่างพอดี ไม่ขาด ไม่เกิน รู้จักใช้อินทรีย์ อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างมีสติ ไม่หลง ไม่เปียดเบียน จักเกื้อหนุนให้เราดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ให้มีการพัฒนาตนเอง เพื่อทำสิ่งดีงามให้ยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะมองว่าการศึกษาศสมัยใหม่ได้ปรับวิธีการเรียนตามแนวทางการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การจัดการศึกษาแนวโรงเรียนวิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งจะพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้พร้อมที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

การดำเนินของโรงเรียนวิถีพุทธในปัจจุบันนี้ ทุกสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้นำอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน 4) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และ 5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และในด้านการเรียนการสอนซึ่งเป็นด้านที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่น

ของตนเอง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2552) อีกทั้งในปัจจุบันนี้ได้แบ่งโรงเรียนวิถิพุทธเป็น 3 ระดับ คือ 1) โรงเรียนวิถิพุทธทั่วไป โรงเรียน 2) โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ และ 3) โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน (ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) ซึ่งโรงเรียนวิถิพุทธเหล่านี้มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยมีโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน เป็นระดับการพัฒนาขั้นสูงสุดของโรงเรียนวิถิพุทธ แต่การเกิดขึ้นของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานยังไม่มาก มีการบริหารจัดการตามตัวชี้วัด 54 ประการ จึงทำให้เกิดปัญหาของการดำเนินโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานตามบริบทที่แตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาค แม้จะมีการพัฒนาตามอัตลักษณ์ 29 ประการ ตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธในปัจจุบันนี้ยังดำเนินกิจกรรมในแต่ละโรงเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บางโรงเรียนมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธได้น้อยกว่าโรงเรียนอื่น อาจจะเป็นเพราะด้านความพร้อมในการดำเนินงาน ความรู้ความเข้าใจในการประสานเครือข่าย การมีส่วนร่วมของแต่ละโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

จากเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน เพื่อเป็นข้อมูลต่อการนำไปพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายโรงเรียนวิถิพุทธ และเพื่อยกระดับความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธให้มีมาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน จำนวน 88 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน จำนวน 176 คน ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัยด้วยการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 1 ท่าน และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 1 ท่าน ของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 88 โรงเรียน รวมเป็น 176 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 และมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.80 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.988 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลขบันทึกลงในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละ และข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้วยการทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์โดยมีเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ด้านการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) ด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม 6) ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่าย และเมื่อพิจารณาลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น			ลำดับที่
	μ	σ	แปลผล	
1. การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน	4.25	0.69	มาก	1
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	4.19	0.20	มาก	2
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.08	0.22	มาก	4
4. การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.04	0.26	มาก	5
5. การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม	4.11	0.23	มาก	3
6. ความร่วมมือในการขยายเครือข่าย	3.99	0.80	มาก	6
รวม	4.10	0.68	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในภาพรวมมีสภาพปัจจุบันการบริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีสภาพปัจจุบันการบริหารอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความร่วมมือในการขยายเครือข่าย โดยมีผลการปฏิบัติในรายด้านดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนางาน ร่วมกันตัดสินใจและรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจดำเนินการ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางนิเทศ กำกับ ดูแล ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการประชุมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์การเป็นเครือข่ายร่วมกัน และมีแนวทางร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่าย

2. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมาชิกร่วมกันรักษาอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืน ร่วมกันประเมินโครงการตามบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ รู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกันในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับเครือข่าย และนำข้อมูลข่าวสารมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนานวัตกรรมจนเป็นต้นแบบให้เครือข่ายอื่น

3. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย มีการจัดการองค์ความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำเอาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานมาปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข และมีการพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของสมาชิก

5. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการติดต่อสื่อสารให้เกิดการรับรู้และยอมรับการทำงานของเครือข่าย โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการประสานเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารเครือข่ายผ่านโทรศัพท์ เว็บไซต์ อีเมล โลกออนไลน์ จดหมาย ฯลฯ ด้วยข้อมูล ข่าวสารที่ส่งชัดเจนทำให้ผู้รับเข้าใจง่าย มีการจัดกิจกรรมติดต่อสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกร่วมมือกันค้นหาเป้าหมายเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายเพื่อให้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง จัดระบบการติดต่อสื่อสารสะดวก รวดเร็ว และทันสมัย

6. สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่ายอยู่ใน

ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีระบบความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือในการขยายเครือข่าย มีระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีระบบให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา และมีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

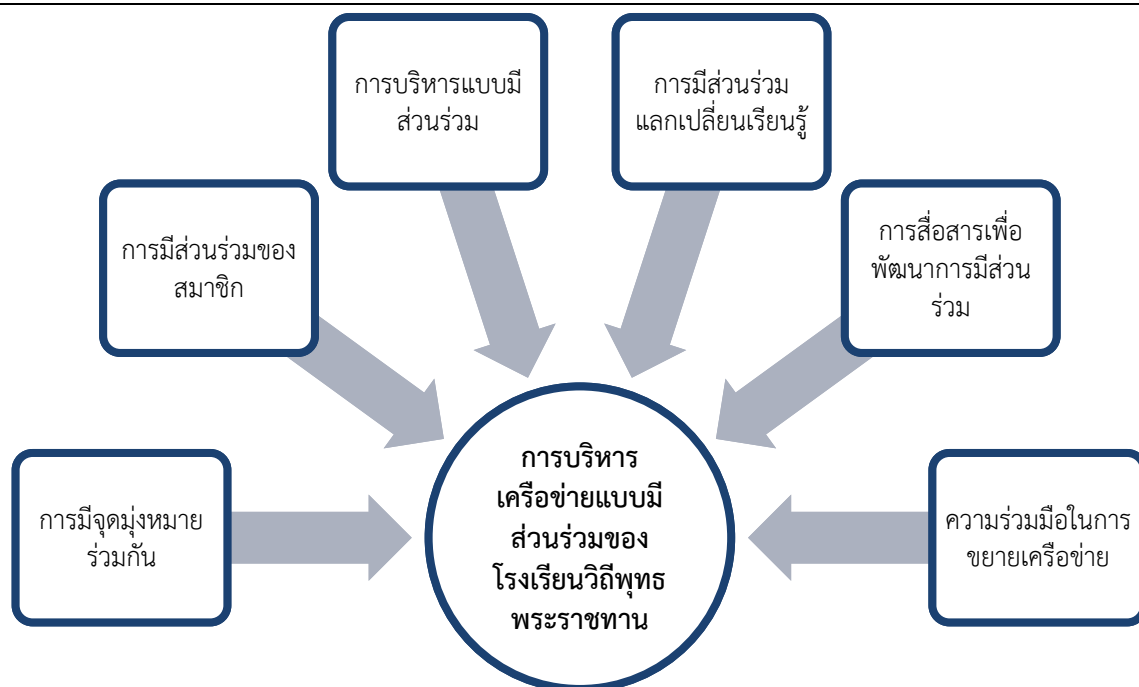
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาศาสนาปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานทั้ง 6 ด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความร่วมมือในการขยายเครือข่าย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารเครือข่ายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้นำหลักการของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทำให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีการรับรู้ร่วมกัน มีความเข้าใจที่ตรงกัน และได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ต้นติยมาศ (2550) ที่ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานครประกอบด้วย ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม บรรยากาศการมีส่วนร่วม และระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช วัฒนสระคู (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืนโรงเรียนต้องจัดสภาพและองค์ประกอบการเรียนรู้รอบด้านให้ครบทุกด้าน จัดกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตนักเรียน และให้เครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบ นอกจากนี้ การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสวัสดิ์ เพชรบุรณ์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศโรงเรียน (2) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอนแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรม และคุณลักษณะศึกษา และ (2) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ พบว่า โดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (2) หลังการใช้หลักสูตรนักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป (4) ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานด้วยอาศัยการมีส่วนร่วมความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกัน เริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมมือกันปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ 3) มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ โดยมีหลักการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกัน เพื่อให้การดำเนินมีคุณภาพและยั่งยืน 6 ด้าน ได้แก่

1. การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินโครงการ
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหาร 4 ประการ ดังนี้
 - 3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การที่โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนริเริ่มโครงการ/งาน/กิจกรรม โดยได้ร่วมอภิปรายเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเลือกโครงการ/งาน/กิจกรรม รวมถึงในระหว่างการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรม
 - 3.2 การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การที่โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนในด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร สถานที่ในการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรม
 - 3.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การที่โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรม ทั้งผลด้านบวก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน การได้รับคำยกย่องชมเชย เป็นต้น และผลด้านลบ ได้แก่ เมื่อเกิดข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน ทุกฝ่ายให้การยอมรับและพร้อมช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร เช่น ความขัดแย้ง ความแตกแยก เป็นต้น
 - 3.4 การมีส่วนร่วมการประเมินผล การที่โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศ ติดตามสรุปผลรายงานผลและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการได้มีการเผยแพร่ให้บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป
4. การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคร่วมกันอยู่เสมอ มีการยอมรับฟังปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานระหว่างกันและกัน
5. การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงาน เพื่อช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลทำให้เกิดความเลื่อมใสของเครือข่าย
6. ความร่วมมือในการขยายเครือข่าย มีระบบความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือในการขยายเครือข่าย มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย มีระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีระบบให้ความช่วยเหลือช่วยแก้ไขปัญหามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และควรจัดทำหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องจริงจัง

1.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาเป็นคู่มือดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

1.3 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เอาใจใส่อย่างจริงจัง มุ่งมั่นกับการดำเนินการมากขึ้น ติดตาม นิเทศ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์แท้ของการพัฒนา เนื่องจากงานด้านการปลูกฝังคุณธรรมเป็นงานที่จะเห็นผลระยะยาว หากไม่เอาใจใส่ จริงจัง มุ่งมั่น ก็อาจท้อแท้ก่อนได้

1.4 มหาเถรสมาคมควรมอบหมายกรมการมหาเถรสมาคมรูปหนึ่งมากำกับดูแลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและออกมติมหาเถรสมาคมให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนวิถีพุทธใกล้เคียง

1.5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานวิถีพุทธประจำวิทยาเขต โดยมีโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในเขตบริการเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารเครือข่ายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเพื่อสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเครือข่ายของโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทานด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์กับการบริหารเครือข่าย

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (2557). **โรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. แหล่งที่มา http://www.moe.go.th/5TypeSchool/school_bud.htm สืบค้นเมื่อ 14 ก.ย. 2561.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). **วิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2542). **การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคน กิน อยู่ ดู ฟังเป็น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- รัศมี พัฒนสระคู. (2556). **โรงเรียนวิสุทธิพุทธ: การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเรียนในภาคอีสาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริพร ตันติยศ. (2550). **รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ). (2542). **คำกล่าวสัมโมทนียกถา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- ส่วนวางแผนและพัฒนากอปรม สถาปนวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). **สถิติโรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. แหล่งที่มา <http://www.vitheeabuddha.com/main.php> สืบค้นเมื่อ 16 ส.ค. 2560.
- สวัสด์ เพชรบุรณ. (2550). **การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิสุทธิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2552). **แนวทางดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธ**. แหล่งที่มา <http://www.vitheeabuddha.com> สืบค้นเมื่อ 16 ก.พ. 2561.